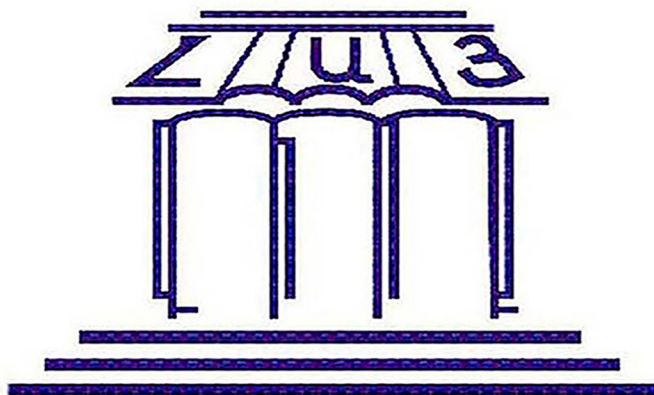

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
նշ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳ. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԿԵԴՐ. ՎԱՐՁ. ԺՈՂՈՎԻ
ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ՈՒՂԵԳԻԾԸ

ԾՐԱԳԻՐ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

1931

ՏՊԱՐԱՆ ՏԵՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ
17, Rue Damesme
PARIS

365

Հ-25

361
Z-25

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳ. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ
ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉ. ԺՈՂՈՎԻ
ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ՈՒՂԵԳԻԾԸ

ԾՐԱԳԻՐ
Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

112

Բ Ա Ր Ի Ձ
1931

4147
~~5047~~

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԱԽԱԳԱՀ Տ. Գ. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆԻ

Սիրելի հայրենակիցներ,

Մեր սիրելի Միութեան 25րդ Տարեդարձին առթիւ, Կեդրոնական Վարչական Ժողովը յարմար դատեց իր յառաջիկայ գործունէութեան ուղեգիծը պատրաստել, որուն համաձայն մեր Վարիչ-Պատուիրակը ընդհանուր ծրագիր մը կը ներկայացնէ ձեր ուշադրութեան:

Այդ ծրագրին մէջ պարզուած են այն բազմազան ձեռնարկները որոնց իրագործումը հետզհետէ պիտի ջանանք հետապնդել, Միութեանս հիմնական նպատակը կազմող ազգապահպանումի եւ հայրենաշինութեան բոլոր մարզերուն մէջ:

Ինչպէս Ուղեգիծին մէջ բացատրուած է, այդ Ծրագիրը հրապարակ կը դնենք ոչ որպէս «յանձնառութիւն», այլ որպէս «առաջադրութիւն», քանզի անոր գործադրութիւնը կախում ունի միայն եւ միայն այն դրական օժանդակութիւններէն զոր պիտի գտնենք հայ բարեգործ ու ազգասէր ժողովուրդին կողմէ:

23787-59

7-78-11

Մեր ազգին ամէնէն անդո՛հալից շրջաններուն, Միութեանս անդամները եւ բարեկամները ցոյց տուին, ամբողջ քառորդ դար մը, ի՛նչ որ հաւաքական լուրջ աշխատանք մը աստանդական ազգի մը համար կրնայ ընել դրականօրէն: Տարակոյս չունինք որ, երբ 25 տարիներու փորձառութեամբ ամրապնդուած, կ'ողջունենք գործունէութեան նոր շրջան մը, հայ ժողովուրդը հնարաւոր պիտի ընծայէ, գէթ մասամբ, իրագործումը այն գեղեցիկ ձեռնարկներուն զոր պարզուած պիտի գտնէ մեր Ուղեգիծին եւ Ծրագրին մէջ: Կը բաւէ որ ամէն հայ գնահատելով այն ծառայութիւնները զոր անցեալին մէջ, ինչպէս ներկայիս, Հ. Բ. Ը. Միութիւնը մասոյց ազգին եւ հայրենիքին, գնահատելով անխտրականութեան եւ միաբանութեան ոգին որ սոյն համազգային կազմակերպութեան հիմնական յատկանիշը կը կազմէ, անվերապահօրէն իր ձեռքը մեղի տայ, որպէսզի միատեղ հետապնդենք եւ իրականացնենք այն բարձր նպատակները որոնցմով այս պատմական առթիւ ոգեւորուած ենք ամէնքս ալ:

Նախագահ
Գ. Ս. ԿԻԻԼՊԵՆԿԵԱՆ

Բարիդ, 15 Ապրիլ 1931

ՈՒՂԵԳԻԾ

ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Արժանատի ցրելեանին առթիւ, վերաքննելով Միութեանս քանրիինգամեայ գործունէութիւնը, հիմնուելով Հիմնական Կանոնագրի 1 եւ 15րդ թողուածներուն մէջ Միութեան նպատակը բացայայտող տրամադրութեանց վրայ, եւ ներշնչուելով ազգային գանազան շրջանակներէ ուղղուած բազմազան թելադրութիւններէն, Կեդր. վարչ. ժողովը, նոր պահանջներու համաձայն, հետեւեալ նախագիծին մէջ ամփոփեց իր յառաջիկայ գործունէութեան լայն գիծերը, որ պիտի ընդլայնուին ներկայիս կըցուած շրագրին մէջ:

Տ Ն Տ Ե Ս Ա Կ Ա Ն

Տնտեսական մարզին մէջ, կ'ուսումնասիրենք կազմութիւնը Մայր-Թրքի մը, տեսակ մը Ազգային Թրքի, միակ դրամագլուխով մը որուն մէջ կարելի ըլլայ ձուլել գանազան հիմնադրամներ, պահելով հանդերձ իւրաքանչիւրին եկամուտովը իրագործութիւնը ձեռնարկին առանձնայատկութիւնը:

Պիտի ջանանք Հիմնական եւ Մասնաւոր Դրամագլուխները կազմող արժեթուղծները պարբերաբար միշտ բարելաւել եւ անոնց տեսակները ըստ կարելոյն սահմանափակել:

Մեր գլխաւոր ուշադրութեան առարկայ պիտի ընենք նոր կտակներու, նուիրատուութիւններու եւ կեանքի ապահովագրութիւններու գոյացումը, որոնց շնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ ապահովել ազգօգուտ ձեռնարկութեանց տեւականութիւնը:

Բոլոր Մասնագիւղերու մշտաւար գործակցութեամբը պիտի հետապնդենք յաւելումը սովորական հասոյթներու, այսինքն անդամավճար, պատահական նուէր, հանդէս, եւն., որ մեր բացարձակ տրամադրութեան տակ դրուած միա՛կ հասոյթներն են զոր իրաւունք ունինք ըստ Կանոնագրի ազատօրէն յատկացնելու բարենպատակ ձեռնարկներու եւ օրը օրին ներկայացուած ստիպողական կարիքներու: Նոյնպէս, պիտի պատրաստենք ելեմուտքի տարեկան ընդհանուր պիւտճէն, այսուհետեւ Մասնագիւղերու խղճամիտ գործակցութեամբը:

Կ'ուսումնասիրենք նաեւ Ազգային փոխատուութեան գաղափարը, երաշխաւորութիւններով շրջապատուած, որ կրնայ ապահովել գաղթականներու տեղաւորման գործը եւ իրենց տրամադրուած բնակարաններու արժէքին վերադարձումը, որոշ պայմանաժամէ վերջ:

Վ Ա Ր Զ Ա Կ Ա Ն

Վարչական վերակազմութեան հարցը մեր լուրջ ուսումնասիրութեան առարկայ է: Պէտք պիտի ըլլայ բարեփոխել Մասնագիւղերու ներկայ դրութիւնը, շրջապատելով անոնք շրջուն գործիչներու ցանցով մը, որպէս զի կարելի ըլլայ ճեղ. Մասնաժողովներու գործունէութիւնը առաւելապէս լարել եւ արդիւնաւորել, մասնաւորապէս հոն ուր նուիրուածի պակաս ըլլալուն՝ հարկ կը տեսնուի պաշտօնեաներու միջոցաւ կատարել անձնական դիմումները եւ գրական աշխատութիւնները:

Առաջադրած ենք ստեղծել երրորդ շրջանակային ցանձնաժողով մը Եւրոպայի, մէջը առնելով Յունաստանը եւ Կիպրոսը, նկատի առնելով որ այդ վայրերու Մասնագիւղները, որ ուղղակի Կեդր.

վարչութեան կապուած են, սկսած են բազմաձայն առանձին շրջանակ մը կազմելու աստիճան, ինչպէս Ամերիկայի եւ Եգիպտոսի շրջանակները:

Որոշեցինք նաեւ նշանակել ընդհ. քննիչ մը, որ կանոնաւորապէս պիտի այցելէ մեր սեփական եւ նպաստընկալ հաստատութիւնները, եւ միեւնոյն ատեն մղում պիտի տայ Միութեանս բոլորականութիւնը եւ Մասնագիւղերու կազմակերպութեան եւ գործունէութեան:

Պիտի ջանանք նաեւ կեդրոնացնել, կարելիութեան սահմանին մէջ, նպաստի բոլոր գործերը, ուղղակի եւ ամբողջովին ձեռք առնելով Միութեան Հաստատութեանց եւ այլազան ձեռնարկներու վերին հսկողութիւնը եւ հակակշիռը:

Թէեւ Միութիւնը, որպէս Զուիցերիական ընկերակցութիւն, որ իրաւական անհատականութիւն ունի, ազատօրէն կը գործէ ամէն տեղ, բայց երկիրներ կան ուր օրինական ձեւակերպութեամբ մը օտար ընկերութիւններու կ'ընծայուին ամենալայն իրաւասութիւններ. այսպէս, եւ որոշեցինք Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն մէջ կատարել՝ Միութիւնը որպէս «ինքորբօրէյթը» ճիւղ արձանագրելու գործողութիւնը:

Մեզի համար պարտականութիւն պիտի նկատենք շահագործում ստեղծելով ազգային ծառայութեան ոգին աւելի եւս զարգացնել Միութեանս անդամներուն մէջ՝ որ չի գոհանան լոկ իրենց անդամատուրքը վճարելով եւ մասնաւորապէս վարիչներու միջեւ՝ պարտականութեան եւ պատասխանատուութեան հիման վրայ պիտի կիրարկենք աշխատութեան բաժանման սկզբունքը:

Քիչ գիտնալով հայ կնոջ անձնութիւնութեան ոգին, որուն ապացոյցները միշտ վայելած է մեր Միութիւնը, պիտի աշխատինք աւելի մեծ չափով ապահովել կանանց գործակցութիւնը, միեւնոյն ատեն մեր յոյսը դնելով երիտասարդութեան վրայ որ կոչուած է շարունակելու եւ կատարելագործելու հին սերունդին սկսած ազգանուէր ու հայրենաշէն ձեռնարկները. այդ տեսակէտով, պիտի

Մեր գլխավոր ուշադրութեան առարկայ պիտի ընենք նոր կտակներու, նուիրատուութիւններու եւ կեանքի ապահովագրութիւններու գոյացումը, որոնց շնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ ապահովել ազգագուտ ձեռնարկութեանց տեւականութիւնը:

Բոլոր Մասնագիւղերու մշտալար գործակցութեամբը պիտի հետապնդենք յաւելումը սովորական հասոյթներու, այսինքն անդամավճար, պատահական նուէր, հանդէս, եւն., որ մեր բացարձակ տրամադրութեան տակ դրուած միա՛կ հասոյթներն են զոր իրաւունք ունինք ըստ Կանոնագրի ազատօրէն յատկացնելու բարենպաստակ ձեռնարկներու եւ օրը օրին ներկայացուած ստիպողական կարիքներու: Նոյնպէս, պիտի պատրաստենք ելեւմուտքի տարեկան ընդհանուր պիւտճէն, այսուհետեւ Մասնագիւղերու խղճամիտ գործակցութեամբը:

Կ'ուսումնասիրենք նաեւ Ազգային փոխատուութեան գաղափարը, երաշխաւորութիւններով շրջապատուած, որ կրնայ ապահովել գաղթականներու տեղաւորման գործը եւ իրենց տրամադրուած բնակարաններու արժէքին վերադարձումը, որոշ պայմանաժամէ վերջ:

Վ Ա Ր Զ Ա Կ Ա Ն

Վարչական վերակազմութեան հարցը մեր լուրջ ուսումնասիրութեան առարկայ է: Պէտք պիտի ըլլայ բարեփոխել Մասնագիւղերու ներկայ դրութիւնը, շրջապատելով անոնք շրջուն գործիչներու ցանցով մը, որպէս զի կարելի ըլլայ ճեղ. Մասնաժողովներու գործունէութիւնը առաւելապէս լարել եւ արդիւնաւորել, մասնաւորապէս հոն ուր նուիրուածի պակաս ըլլալուն՝ հարկ կը տեսնուի պաշտօններու միջոցաւ կատարել անձնական դիմումները եւ գրական աշխատութիւնները:

Առաջադրած ենք ստեղծել երրորդ շրջանակային ցանձնաժողով մը Եւրոպայի, մէջը առնելով Յունաստանը եւ Կիպրոսը, նկատի առնելով որ այդ վայրերու Մասնագիւղները, որ ուղղակի Կեդր.

Վարչութեան կապուած են, սկսած են բազմաճառ առանձին շրջանակ մը կազմելու աստիճան, ինչպէս Ամերիկայի եւ Եգիպտոսի շրջանակները:

Որոշեցինք նաեւ նշանակել ընդհ. քննիչ մը, որ կանոնաւորապէս պիտի այցելէ մեր սեփական եւ նպաստընկալ հաստատութիւնները, եւ միեւնոյն ատեն մղում պիտի տայ Միութեանս բրութեանտին եւ Մասնագիւղներու կազմակերպութեան եւ գործունէութեան:

Պիտի ջանանք նաեւ կեդրոնացնել, կարելիութեան սահմանին մէջ, նպաստի բոլոր գործերը, ուղղակի եւ ամբողջովին ձեռք առնելով Միութեան Հաստատութեանց եւ այլազան ձեռնարկներու վերին հսկողութիւնը եւ հակակշիռը:

Թէեւ Միութիւնը, որպէս Զուիցերիական ընկերակցութիւն, որ իրաւական անհատականութիւն ունի, ազատօրէն կը գործէ ամէն տեղ, բայց երկիրներ կան ուր օրինական ձեւակերպութեամբ մը օտար ընկերութիւններու կ'ընծայուին ամենալայն իրաւասութիւններ. այսպէս, եւ որոշեցինք Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն մէջ կատարել՝ Միութիւնը որպէս «Ինքորբօրէյթըտ» ճիւղ արձանագրելու գործողութիւնը:

Մեզի համար պարտականութիւն պիտի նկատենք շահագործում ստեղծելով ազգային ծառայութեան ոգին աւելի եւս զարգացնել Միութեանս անդամներուն մէջ՝ որ չի գոհանան լոկ իրենց անդամատուրքը վճարելով, եւ մասնաւորապէս վարիչներու միջեւ՝ պարտականութեան եւ պատասխանատուութեան հիման վրայ պիտի կիրարկենք աշխատութեան բաժանման սկզբունքը:

Քաջ գիտնալով հայ կնոջ անձնուիրութեան ոգին, որուն ապացոյցները միշտ վայելած է մեր Միութիւնը, պիտի աշխատինք աւելի մեծ չափով ապահովել կանանց գործակցութիւնը, միեւնոյն ատեն մեր յոյսը դնելով երիտասարդութեան վրայ որ կոչուած է շարունակելու եւ կատարելագործելու հին սերունդին սկսած ազգանուէր ու հայրենաշէն ձեռնարկները. այդ տեսակէտով, պիտի

հետապնդենք Կրտսերներու Լիկային ընդարձակումը, Ամերիկայէն դուրս ալ:

Պիտի չի վարանինք նաեւ սիրալիք յարաբերութիւն ստեղծելու, եթէ կարելի չըլլայ իսկ համագործակցութիւնը, Հայրենակցական եւ այլ ազգօգուտ ընկերութեանց հետ՝ որ համանման նպատակներ որդեգրած ըլլալով կրնան համերաշխօրէն գործել, խնայելով ուժերու ցրուումը:

Օ Գ Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Այս մարզը ա՛յնքան ընդարձակ է որ ըստ ինքեան թէական պիտի ըլլար Լրիւ մանրամասնել այն ամէն ձեռնարկները որոնց պէտքը ցոյց կը տրուի ամէն օր եւ որոնց օգտակարութիւնը մենք չէ որ պիտի ժխտէինք: Պէտք է խոստովանիլ որ եթէ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը իր առաջադրած նպատակներուն մէկ մասը միայն կրցաւ ցարդ իրագործել, անշուշտ ատիկա չի նշանակեր թէ պէտք չէ որ հետապնդէ աւելի մեծ սահմանի մէջ իրագործելու ատոնք, երբ մանաւանդ ազգին եւ հայրենիքին կարիքները անսահման են: Այսու հանդերձ, կասկած իսկ չիկայ որ կառավարութիւններն անգամ իւրենց ամենալայն պիւտնէներով չեն կրնար գլուխ հանել օգնութեան այն ամէն գործերը որոնց ամփոփոյթը կը ներկայացնենք այս կարեւոր գլուխին մէջ, ժողովուրդին սրտցաւ ուշադրութեան յանձնելու մտահոգութեամբ եւ գէթ ամէնէն ստիպողական ձեռնարկները մաս առ մաս իրականացնելու ակնկալութեամբ, եթէ բնականաբար համապատասխան նիւթական միջոցներ տրամադրուին մեզի:

Հետզհետէ մօտենալով Միութեան բո՛ւն նպատակակէտին, որ ազգապահպանումն է, մասնաւոր հոգ պիտի տանինք կազմակերպելու ազգային մշակոյթի այլազան ձեռնարկները, աւելի լայն օժանդակութիւն մը ընծռելով ազգային վարժարաններուն, մասնաւորապէս գաղթականներու, եւ մշակելով կրթական միաձեւ ծրագիր մը որուն գործադրութիւնը եւ հսկողութիւնը պիտի վստահինք մասնագէտներէ կազմուած կրթ. ցանձնախումբի մը: Նոյնպէս, աւելի

մօտէն պիտի կատարենք մեր հակակշիռը նպաստընկալ կրթարաններու վրայ, որպէսզի անոնք անսայթաք ծառայեն իրենց կոչումին, — հայ պահել մեր տղաքը եւ անոնց ազգային նկարագիրը կերտել առանց արտաքին խաթարումներու:

Այդ ուղղութեամբ կը նախատեսենք վարժապետանոցի մը հիմնարկութիւնը, հետզհետէ պակասը զգալի դարձած կարող ուսուցիչներ պատրաստելու համար:

Պիտի ուզէինք սրտցաւ հոգածութեան առարկայ ընել մեր ուսուցիչներու եւ կարօտ մտաւորականներու օգնութեան գործը եւս, ինչպէս նաեւ դասագիրքերու պատրաստութիւնը, ի հարկին Հրատարակչականի Գիւղ մը եւ Բարեգործականի Մատենաշար մը կազմակերպելով:

Շատ մը գաղութներու մէջ պիտի ընդարձակենք հայերէնի եւ հայագիտութեան ձրի դասախօսութեանց շարքը, հայ տաղանդի արտայայտութիւններով համեմուտ, որպէս օտարութեան մէջ տոհմային դաստիարակութեան եւ ազգային զգացումի ազդակ: Ոչ նուազ օգտակար կը նկատենք շինիչ բանախօսութիւններ եւ հայ կեանքը ներկայացնող շարժանկարները, որոնց մղում պիտի տանք Նոյն մտահոգութեամբ:

Վերջապէս, հայ տաղանդը եւ արուեստը քաջալերելու համար պիտի ջանանք դրամական մրցանակներ ստեղծել եւ Նոյնիսկ ցուցահանդէսներ կազմակերպել:

Նոյնպէս պէտք կը զգանք գուրգուրօտ պաշտպանութիւն մը ընծայելու հայ երիտասարդին եւ գլխաւորաբար ինքնաբաւ որբին, որ, առանց ուղեցոյցի, յաճախ կը մոլորի օտար հողերու վրայ. այդ նկատողութեամբ չենք կրնար ուրանալ օգտակարութիւնը Կայանաներու, Ակումբներու, Գրադարաններու, Լսարաններու եւ ի հարկին աջակցութեան Գրասենեակներու, գէթ հոծ գաղութներու մէջ: Գրական քաջալերանքի արժանի կը նկատենք գլխաւորաբար Մարմնակրթութիւնը եւ Սքաւութիւնը, որ ազդեցիկ գործիքներ են առողջ մարմնի եւ առողջ նկարագրի կազմութեան. պիտի ուզենք այդպիսի կազմակերպութեանց եւս օգնել:

Պատասխանելով պարբերաբար յայտնուած տրտունջներուն, պիտի չի թերանանք բարեկեցիկ գաղութներու մէջ ալ մատնաւորշուած տեղական կարիքներու վերապահել օգնութեան բաժին մը, մասնաւորապէս մշակութային մարզին մէջ, երբոր տրուին մեզի համապատասխան միջոցներ:

Առողջապահական մարզին մէջ ալ կարեւոր գործեր մեր ուշադրութիւնը պիտի կեդրոնացնեն, քանզի գաղութներու մէջ մասնաւորաբար մալարիան եւ թոքախտը աւերներ կը գործեն, ամէնէն աւելի երիտասարդներու կեանքին սպառնալով: Պիտի ձեռնարկենք գէթ մի քանի Գարմանատուններու եւս, ինչպէս նաեւ Մեկուսարաններու եւ Բրէժլանթօրիոմներու հիմնարկութեան, վերջինները սկսնակ թոքախտաւորներու համար. պիտի կարգադրենք նաեւ բժշկական ձրի սպասարկութիւն եւ առողջապահական գիտելիքներու տարածում՝ բազմաթիւ գաղութներու մէջ:

Մեր կարեւորագոյն ձեռնարկներէն մին պիտի ըլլայ աներկբայօրէն Մուրիոյ եւ այլ գաղականներու տեղաւորման գործը, ազատելու համար իրենց բնակութեան ներկայ յոյժ աննպաստ պայմաններէն որ բոլորովին կը խաթարեն իրենց բարոյականն ու առողջութիւնը: Ալ պիտի չի գոհանանք միայն ատով, այլ եւ կարելի աջակցութիւնը պիտի ընծայենք գաղականներուն, դիւրութիւններ ստեղծելով անոնց ապրուստին եւ բարօրութեան համար, ամէն անգամ եւ ուր տեղ որ այդ բանը հարկաւոր եւ հնարաւոր ըլլայ:

Տարակոյս չիկայ որ մեր Միութիւնը միշտ առաջին գիծին վրայ պիտի ըլլայ այսուհետեւ ալ ստիպողական նպաստներ հասցընելու երբ աղէտ մը պատահի, սով, երկրաշարժ, եւ այլն:

Գալով Հայաստանի, աւելորդ է ըսել որ ամէն ջանք գործ պիտի դնենք աւելի մեծ համեմատութեամբ սատարելու իր վերելքին, գաղութափայլութեան ամենալայն օժանդակութեան բաժինը բերելով մեր Հայրենիքին շինարարական եւ մշակութային ձեռնարկութեանց, որոնց վերջին տարիներու ընթացքին արդէն սիրայօժար տրամադրեցինք մեր համեստ մասնակցութիւնը: Հայաստանի ներգաղթին համար երիցս մեր Միութեան կատարած աշխատանքը

Թափով պիտի շարունակենք, եւ այդ տեսակէտով նուպարաշէնի հոյակապ ծրագիրը պիտի ջանանք գլուխ հանել անվկանդ, որպէս գործնական ձեռնարկ մը ո՛չ միայն հայրենաշինական, այլ եւ մանաւանդ ներգաղթային, քանի որ հետզհետէ այդ տիպար աւանին մէջ պիտի կարենանք փոխադրել եւ տեղաւորել բազմաթիւ հայրենաբաղձ գաղականներ:

Համեստ աշխատաւորներու բնակարանի հարցը մեր մտաձուլներուն մէջ կարեւոր տեղ մը պիտի գրաւէ, որպէս օգտակար ձեռնարկ մը հայրենիքին մէջ ուր բնակարանի պակասը շեշտուած կը մնայ, բայց գերադրապէս անոր մշակոյթին է որ պիտի ընծայենք մեր լաւագոյն ուշադրութիւնը, սկսելով Համալսարանէն որ հայ սիրտերը ոգեւորող կենդանի վառարան մըն է:

Մանաւանդ մեր սիրտին մօտ պիտի ըլլայ Հայաստանի տնտեսական բարգաւաճումը, որուն ջանադիր պիտի ըլլանք օգնելու հողագործութեան եւ ֆարտարարութեան ձեռնարկներով, ինչ որ մեր Միութեան նպատակներուն իսկական յաղթանակը պիտի ըլլայ:

Այդ տեսակէտով ալ, ուրախ ենք որ կարելի եղաւ մեզի ձեռնարկել երեւանի մէջ «Բարեգործականի Տան» շինութեան, Համալսարանի բրոքէսէօրներուն, գիտնականներու եւ ուսանողներու բնակութեան համար, շնորհիւ Նուպարեան ընտանիքին վեհաձեռնութեան:

Վերջապէս, Հայաստանի ժողովուրդին ափսոսմբ քաջալերելու համար, հետամուտ պիտի ըլլանք ստեղծելու միջոցներ, բազմաթիւ ընտանիքներու օգնութեան, ինչպէս նաեւ մանուկներու սպառնացող հիւանդութեանց դէմ պաշտպանութեան, ի հարկին եւ հիմնելով մսուրներ, եւ այլն, ինչպէս երեւանի մէջ հիմնեցինք հսկայ Մայրանոց մը:

Ահա՛, իր հիմնական կէտերուն մէջ, մեր յառաջիկայ գործունէութեան ուղեգիծը, որուն մէջ ուղեցինք թուել այն էական առաջադրութիւնները որ նոր շրջանի մը սեմին վրայ կ'ոգեւորեն

մեզ: Բայց, ինչպէս վերը բացատրեցինք անկեղծօրէն, անխրաժեշտ
կը նկատենք Յշդեւ որ ատոնց իրագործումը կախում չունի միայն
մեր եւ մեր գործակիցներուն բարի կամեցողութենէն. մենք անոնք
կարգաւ եւ տակաւ պիտի իրագործենք սիրայօժար, ա՛յն չափով որ
մեզի պիտի ընծայուին նիւթական ֆնարաւորութիւններ: Հայ ժո-
ղովուրդին ողջմտութեանը, իրատեսութեանը եւ ազգասիրութեանը
վրայ կը դնենք մեր ամբողջ յոյսը:

ԿԵԴՐ. ՎԱՐՁ. ԺՈՂՈՎ.

Բարիզ, 15 Ապրիլ 1931

ՀԱՅԿ. ԲԱՐԵԳ. ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ն Ո Ր Ծ Ր Ա Գ Ի Ր Ը

Այսօր, Հայկական Բարեգործական Ընդհանուր Միութիւնը կը
բոլորէ իր գոյութեան և գործունէութեան քսանհինգերորդ Տա-
րեդարձը: Ոսկեմատեանին մէջ, որ այդ առթիւ լոյս պիտի տեսնէ
քանի մը ամիսէն, իր քառորդ դարու կեանքն ու գործը պիտի ա-
մփոփուին, յետադարձ ակնարկով և յուշարձարձ պատկերացումով մը:

Բայց երբ կ'ողջունենք, բարեյաջող շրջանի մը սրտապնդող
վերյուշումներուն մէջէն, նոր շրջանը որ կը բացուի մեր առջեւ,
պարտք կը զգանք մեր սիրելի Միութեան Արձաթեայ Յորեկեանին
առթիւ նախագծել ուղղութիւնը որուն պիտի հետեւինք այսուհե-
տեւ, մեր ազգին և հայրենիքին ներկայ իրականութեան համա-
ձայն, օգտուելով երկար և տաժանագին տարիներու փորձառու-
թենէն և հիմնուելով այն առողջ և դրական սկզբունքներուն վրայ
որ կը յատկանշեն սոյն համազգային ընկերակցութեան զաղափա-
րականը:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Առաջին մտածումը զոր ունեցաւ մեր մեծանուն Նախագահը,
երբ քանի մը ամիս առաջ ազգովին հրաւիրուեցաւ գրաւել անհե-
տացող Մեծ Հայուն թափուր թողած աթոռը, եղաւ մեր Միութեան
ելմտական և վարչական մեքենան բարեփոխել արդիական այնպի-
սի կազմակերպութեամբ մը որ նոր պահանջներու համաձայն ըլ-

լայ բոլորովին: Առդ ոգիով է որ հրապարակային համարատու-
թիւնը եղած է ցարդ մեր տիրական սկզբունքը, և ասկէ վերջ աւե-
լի լայնօրէն և յաճախակի պիտի ներկայացնենք Միութեանս ել-
մտական կացութիւնը, որպէսզի անդամները օրը օրին աւելի լար-
ուած ուշադրութեամբ հետեւին ընկերութեան բարդաւաճումին:

Հարկ է սկսիլ թրքսթներէն, որ ըստ ինքեան ուրիշ բան չեն
նշանակեր բայց եթէ Միութեանս անձեռնմխելի Դրամազուլութիւնե-
րուն յաւերժական երաշխիքը, Անգլիոյ և Սմերիկայի Միացեալ
Նահանգներուն մէջ գոյութիւն ունեցող մասնայատուկ աւանդա-
պահութեան մը խիստ և հաստատ օրէնքներուն համաձայն: Մեր
զանազան թրքսթներուն միացումը իրեն անմիջական արդիւնք
պիտի ունենար բազմաթիւ հիմնադրամներուն ձուլումն իսկ, այսինքն՝
կազմութիւնը ազգային մայր թրքսթի մը, միաձոյլ միակ դրամա-
մազուլութիւն մը: Այդպէսով, մէն մի հիմնադրամ, ամէնէն համեստ
կտակն ու նուէրն իսկ, իր համեմատական բաժինը պիտի ունենար
այդ ամբողջական միակ դրամազուլութիւն մէջ, որուն եկամուտները
սակայն առանձին առանձին պիտի յատկացուէին իւրաքանչիւր
կտակարարի և նուիրատուի պայմանադրած նպատակին: Սա-
կայն մեր սիրելի Նախագահին ջանքերը բաղխեցան օրինական եւ
իրաւական դժուարութեանց, այնպէս որ հարկ պիտի ըլլայ որոնել
տարբեր լուծում մը, թողով իրենց ներկայ վիճակին մէջ հին թը-
քսթները որ ըստ ամենայնի երաշխաւորութեան տակ կը գտնուին, եւ
հետապնդելով նոր թրքսթ մը, որ պիտի ըլլայ կորիզը յղացուած
Մայր-թրքսթին, «Ազգային թրքսթին», որուն մէջ յետին գործաւորն
իսկ դնելով իր լուծման վստահութիւնը պիտի ունենայ, որպէս բաժ-
նետէր մը, թէ իր ճակտին քրտինքովը թրջուած այդ փոքր դրա-
մը կ'երթայ խառնուիլ միլիոններուն հետ, և տարիներու ընթաց-
քին ինք ալ պիտի կրնայ որպէս բարերար եղբայրական օգնու-
թեան մարզին մէջ իր պատուոյ տեղը ունենալ:

Նոյնպէս և մեր Նախագահին առաջարկութեամբ՝ փնտոցինք

ու պիտի փնտոենք, օգտուելով յարմարագոյն պատահութիւններէն,
Միութեանս Հիմնական և Մասնաւոր Դրամազուլութիւնները կազմող ար-
ժեթուղթները միշտ և միշտ բարելաւելու միջոցները: Ներկայիս
մեր ուշադրութիւնը զրաւած է նաև արժեթուղթներու բազմազան
տեսակները սահմանափակելու տեսակէտը զոր սկզբունքով ընդու-
նած ենք և որուն գործադրութեան պիտի ձեռնարկենք հետզհետէ:
Մեզի վստահուած կարեւոր հարստութիւնը բաղկացած ըլլալով ար-
ժեթուղթներէ, որոնց թիւն ու արժէքը ամէն օր կ'աւելնան նորա-
նոր կտակներով, նուիրատուութիւններով և կեանքի ապահովա-
զրութիւններով, զոր կը ջանանք և պիտի ջանանք ձեռք բերել
շնորհիւ մշտալար հետապնդումներու, ամենալուրջ ուշադրութեամբ
կը հետեւինք իւրաքանչիւրին կացութեան, այդ հսկողութիւնը կա-
տարելով այնպիսի ձեւի մը տակ, որ օրը օրին ի վիճակի ըլլանք
ապահովելու եկամուտներուն յաւելումը՝ առանց դրամազուլութիւնե-
րուն դիրքը խախտելու: Ո՛ւր էր որ, ինչպէս մի քանի բարի օրի-
նակներ ունինք, մասնաւորաբար զաւակ կամ ժառանգորդ չունե-
ցող ազգայինները, ազգը և ազգին որբերը և չքաւորները նկատէին
իրենց բարոյական ժառանգորդը, և անոր բաժին մը հանէին իրենց
կտակներուն մէջ կամ պայմանաւոր նուիրատուութեանց հիմնա-
դրամներով, զոր Միութիւնը կ'ընդունի և կը գործադրէ բժախնդիր
խղճատութեամբ մը:

Եթէ բնականօրէն առաջին դիմին վրայ կը դնենք Միութեան
թրքսթներուն և Դրամազուլութիւններուն կազմութեան, մատակարա-
րութեան և հսկողութեան կարեւոր և ամենաբարդ գործը, չենք կա-
րող վայրկեան մը իսկ մեր լարուած ուշադրութենէն վրիպեցնել
Միութեան սովորական և արտակարգ հասոյթները, որ, կանխորոշ
կտակներու և հիմնադրամներու եկամուտներէն անկախաբար, կը
զոյանան օրը օրին անդամավճարներէ, սպտահական նուէրներէ,
հանդէսներէ եւ այլն., ինչպէս և բացառիկ մասնաւոր հանգանա-
կութիւններէ: Բացի հանգանակութիւններէն, որ նոյնպէս ունին
իրենց կանխորոշ բացառայտ յատկացումը, մեր ազատ տրամա-
դրութեան տակ դրուած միւս հասոյթներն են միայն զոր իրաւունք

ունինք ըստ Կանոնագրի գործածելու: Արդ, մեզի համար անհրա-
ժեշտութիւն մըն է խնդրել Միութեան բոլոր Շրջանակներէն և
Մասնաճիւղներէն որ, որպէս վարչական և ելմտական տարրական
պարտականութիւն, կանխօրոք մեզի հաղորդեն տեղւոյն վրայ իրենց
նախատեսած սովորական և արտակարգ հասոյթներուն տարեկան
պիւտճէն. որովհետեւ առանց ատոր նիւթապէս անկարող կ'ըլլանք
պատրաստել Միութեան ընդհանուր նախահաշիւը և գիտակցօրէն
հաւասարակշռել անոր ելեւմուտքը: Քանզի այդ սովորական օգտա-
գործելի հասոյթներով է որ կը պահենք ու կը մատակարարենք
Միութեան սեփական հաստատութիւնները, որ կտակային ⁽¹⁾ եկա-
մուտներով չեն ապահովուած. ատոնցմով է որ կը սատարենք
նպաստընկալ Հաստատութեանց, զլխաւորաբար որբանոցներու և
վարժարաններու, և կը կազմակերպենք օգնութեան տեւական կամ
նպաստի ժամանակաւոր ձեռնարկներ, կրնանք մասնակցիլ Հայաս-
տանի ներգաղթին, վերաշինական և մշակութային ձեռնարկներուն,
ու մասամբ կը հոգանք վարչական և այլ ծախքեր: Հետեւաբար,
ո՛րքան կարեւոր դեր մը կը կատարեն, Միութեան օգնութեան
բաղմապիսի գործին մէջ, մեր անձնուէր անդամները և ազնիւ բա-
րեկամները, երբ ազգասիրական խոր զգացումով մը Միութեանս
զանձանակին մէջ կը դնեն իրենց լուման, միակը որ, ինչպէս ըսինք,
կը ծառայէ ազգային ամէն կարգի կարիքներու: Կտակներու և այլ
հիմնադրամներու եկամուտները իրենց կանխորոշ յատկացումները
ունենալուն պատճառով, պիտի չիզադրինք կոչում ընելէ մեր իրա-
տես, ողջամիտ և սրտցաւ հայրենակիցներուն, որ չի շլանան մեր
Միութեան դրամազուխներէն, քանի որ, իբրեւ հաւատարիմ աւան-
դապահներ և գործակատարներ, մենք ատոնց ո՛չ մայր գումարին
և ո՛չ ալ եկամուտին իրաւունք ունինք դպչելու, նուիրատուու-

(1) Կտակադրամներէն միայն եւ միայն 489 ոսկի կրնանք տրամադրել
յօգուտ մեր որբանամ գործին եւ 73 ոսկի եւս մեր ընդհանուր կրթական ձեռ-
նարկներուն համար:

57-58562

թեանց նպատակէն տարբեր ուրիշ նոյնիսկ կարեւորագոյն կարիք-
ներու գործածելու համար: Դժբախտաբար, ուժացումը զոր սկսած
էինք հաստատել, ազգային յուսախաբութեանց բերմամբ, վերջերս
աւելցած է ամէն երկիրներու մէջ տիրող ելմտական և տնտեսա-
կան տագնապին պատճառաւ, այնպէս որ հարկադրուած ենք,
նոյնիսկ այդ պատճառով շեշտուող կարիքներու և կարօտու-
թեանց հասնելու համար, գերագոյն ճիգ մը փորձել, կոչում ընե-
լով հայ ժողովուրդին բարի և ազնիւ սիրտին լաւագոյն զգացումնե-
րուն:

Մենք վստահ ենք որ մեր հայրենակիցները սրտցաւօրէն պի-
տի ըմբռնեն մեր Միութեան բարձր գաղափարականը և, անոր հե-
տապնդումը նկատելով համազգային գործ, որով իր սիրտին մօտ
գործ մը, պիտի նուիրուին անոր անկաշկանդ և անվարան, ինչպէս
Հրեաները կ'ընեն իրենց Ալիանս Իսրայէլիդին համար, որ կը կա-
տարէ նախախնամական դեր մը մեզի պէս ցանուցիւր, բայց մենէ
շատ աւելի համերաշխ այդ իրատես ժողովուրդին համար:

Դարձեալ, մեր սիրելի նախագահին առաջարկութեամբ, կ'ու-
սումնասիրենք Ազգային Փոխատուութեան ծրագիր մը, զոր պիտի
շանանք շրջապատել նիւթական առաւելագոյն երաշխաւորութիւն-
ներով, որպէսզի այդ հիմնադրամը կարենանք յատկացնել զլխաւո-
րաբար գաղթականներու տեղաւորման կենսական գործին, ինչպէս
այժմ կ'ըլլայ Սուրիոյ և Լիբանանի մէջ, ուր տրամադրուած հողին
և շէնքին փոխարժէքը սեփականատէր դարձած գաղթականներու
կողմէ որոշ պայմանաժամու մէջ կը վերադարձուի:

ՎԱՐՉԱԿԱՆ

Վարչական վերակազմութեան հարցը եւս մեր սեղանին վրայ
դրուած է զանազան ծրագիրներով, որոնց ուսումնասիրութեամբ կը
զբաղուինք այս պահուս: Ներկայիս բացի Գահիրէի և Նիւ Եորքի
կազմակերպուած գրասենեակներէն, Միութիւնը Բարիդի մէջ ու-

23787-59

նի Ընդհ. Տնօրէնութեան դիւան մը որ Կեդր. Ժողովի կողքին կ'աշխատի. հոն է որ կը կեդրոնացուին Միութեան բոլոր գործառնութիւնները, հաշուադրութիւնը, իրաւաքննութիւնը, արշիվը, և այլն: Համոզուած ենք որ վճարեալ պաշտօնէութեան դերը ասկէ վերջ շատ աւելի կարեւոր պիտի ըլլայ, եթէ կարգ մը Մասնաճիւղերու մէջ պաշտօնավարող պատուակալ վարիչները ցոյց չիտան նուիրումի ոգի, այն անձնագոհ ոգին որուն շնորհիւ էր երբեմն անդամագրութիւնները, նուիրահաւաքութիւնները և գանձումները վարիչները իրենք իսկ կը կատարէին, անձամբ անձին. հետեւաբար, այդպիսի Մասնաճիւղերու գործունէութիւնը լարելու և արդիւնաւորելու համար պէտք պիտի ըլլայ աւելցնել շրջուն գործիչներու թիւը, որովհետեւ յաճախ մշակն է որ կը պակսի և հոն ալ ուր հունձք կայ, քաղողը կը պակսի: Չենք կարող ուրանալ թէ իր դեղեցիկ աւանդութեանց կառչած, հայ առաքինի ժողովուրդը, ո՛րքան ալ անձկութեան մատնուած ըլլայ, չի մերժեր իրեն կարկառուող գանձանակը, կը բաւէ որ համակրելի և վստահելի ձեռք մը կարկառէ իրեն: Մեր փորձառութիւնը ցոյց կուտայ ուրեմն որ Մասնաճիւղային դրութիւնը պէտք պիտի ըլլայ տակաւ ձեւափոխել, շատ տեղեր ընթացիկ և դրաւոր աշխատութիւնները յանձնելով շրջուն գործիչներուն, իրենց պարբերական այցելութեանց շրջանին: Դիտելի է որ մեր ամէնէն սիրտբուխ հայրենակիցներն իսկ ինքնաբերաբար չեն ընծայեր իրեց օժանդակութիւնը, եթէ անձամբ չիդիմուի իրենց, բացատրելու և համոզելու համար: Նոյնիսկ անդամավճարները անձամբ միայն կրնան յաջողապէս գանձուի:

Յայտնի է թէ Միութեանս զոյգ Շրջան. Յանձնաժողովները կը գործեն գնահատելի անձնուիրութեամբ մը, մին Գահիրէի և միւսը Նիւ Եորքի մէջ. Սմերիկայի մէջ այժմ կը գործակցին երկու Շրջ. Յանձնախումբեր ևս, Նիւ Ինկլէնտի և Գալիֆօրնիոյ: Իսկ բացի Յունաստանէն, որ Եգիպտոսի շրջանակին մաս կը կազմէ, Եւրոպայի, ինչպէս նաև Հարաւ-Սմերիկայի բոլոր Մասնաճիւղերը կապուած են առայժմ Կեդր. Վարչութեան. ասիկա ունի անպատեհութիւններ, որոնց առաջքը առնելու համար մտադիր ենք ստեղծ-

ծել Եւրոպայի համար (մէջը առնելով Յունաստանը և Կիպրոսը) երրորդ Շրջանակային Յանձնաժողով մը, կամ համապատասխան մարմին մը, առանց պիւտճէի հաւասարակշռութիւնը խանգարելու:

Ժամանակին Միութիւնը ունեցած է թուրքիոյ մէջ իր քըն-նիչները. երկար տարիներէ ի վեր այդ դրութեան վերջ տրուած է, թէեւ պարբերաբար քննութիւն կը կատարուի: Խորհեցանք թէ կարելի չէ Միութեանս բազմաթիւ Հաստատութիւնները, սեփական թէ նպաստընկալ, ինչպէս նաև օգնութեան բազմազան ձեռնարկները կամ նպաստի բացառիկ բաշխումները, չենթարկել մշտական քննութեան մը, տեղւոյն վրայ իսկ. ուստի որոշեցինք նշանակել ընդհանուր քննիչ մը, որ կանոնաւորապէս այցելէ այն ամէն երկիրները ուր Միութիւնը ունի իր Մասնաճիւղերը և Հաստատութիւնները:

Կայ կենսական հարց մը եւս որ մեր խորհրդակցութեանց առարկայ եղաւ, եւ որուն լուծումը կը ջանանք գտնել, Գահիրէի Շրջանակային Յանձնաժողովին հետ միատեղ: Յայտնի է թէ Միութեան նպաստի բոլոր գործերուն դէկը ըստ Կանոնագրի կը գտնուի և պէտք է գտնուի Կեդր. Վարչութեան ձեռքին մէջ, քանի որ, իր իրաւասութեանց լայն սահմանին մէջ, անիկա ունի ընդարձակ պատասխանատուութիւն Միութեան այդ հիմնական ամենակարեւոր մարզին մէջ: Արդ, Հաստատութիւններ և ձեռնարկներ մասամբ կը գտնուին մեր անմիջական հսկողութեան ներքեւ, ինչպէս՝ Կիպրոսի Մեղգոնեան Կրթական Հաստատութիւնը, և մասամբ Եգիպտոսի Շրջ. Յանձնաժողովի հսկողութեան ներքեւ: Կողմնակից չըլլալով հանդերձ ծայրահեղ կեդրոնացումի, որուն ապացոյցներէն մին է Մասնաճիւղներու տեղական ինքնավարութեան հիմնական սկզբունքը զոր լիովին կը յարգենք, պարտաւորուած ենք այնպիսի վարչաձեւ մը ստեղծել որ Կեդր. Ժողովը ինք ուղղակի կատարէ բոլոր ձեռնարկութեանց վերին հսկողութիւնը և հակաշփոթ: Այդ դրութեան շնորհիւ արդէն ընդհ. քննիչի պաշտօնը օգտակար ստատար մը կրնայ հանդիսանալ, առանց խանգարելու համերաշ-

խութիւնը և կարգապահութիւնը որ մեր Միութեան ամէնէն կենսունակ և կենսանորոգ ուժը կը կազմեն:

Ինչպէս յայտնի է, Միութիւնը Զուիցերիական ընկերակցութիւն մըն է, որ կը վայելէ իրաւական անհատականութիւն: Բայց երկիրներ կան որ օտար ընկերութիւններէն կը պահանջեն որոշ ձեւակերպութիւններ կամ թոյլ չեն տար որ այդպիսի ընկերութիւններ կտակ ընդունին կամ կալուածի տիրանան: Ըստ այնմ, պէտք եղած տեղերը կը ջանանք կատարել օրինական ձեւակերպութիւնները, ինչպէս որ վերջերս Պուլկար կառավարութիւնը հաստատեց մեր Կանոնադիրը, և այժմ ալ կը հետապնդենք Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն մէջ մեր Միութիւնը օրինաւորապէս «ինքորբօէյթը» արձանագրելու գործողութիւնը:

Աշխատութեան բաժանումը, պարտականութեանց և պատասխանատուութեանց բաժանման հիման վրայ գիտականօրէն կազմակերպուած, կոշուած է մեծ դեր մը կատարել Միութեանս ճակատագրին վրայ: Այս սկզբունքին մեր պատուական Նախագահը իրաւամբ շատ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ, և իր առաջարկութեան վրայ է որ Կեդր. Վարչ. Ժողովը, իրմէ սկսելով, կազմեց իր ծոցին մէջ Եւրոպական, Իրաւագիտական և Օգնութեան Յանձնախումբերը: Այս Յանձնախումբներու իւրաքանչիւր անդամը իր առաւելագոյն չափով օգտակար կ'ըլլայ այն ճիւղին մէջ որուն հոգը իրեն վստահուած է: Եթէ Միութեան բոլոր վարիչները և անդամները անխտիր ըմբռնեն այս սկզբունքին օգտակարութիւնը, ո՛չ միայն ժամանակի խնայողութիւն մը կ'ըլլայ Ժողովներու մէջ որ երբեմն չուսումնասիրուած խնդրոյ մը համար տարապայսան կ'երկարին, այլ եւ արդիւնքի տեսակէտով վստահաբար ձեռք կը բերուի աւելի դիւրին և աւելի փայլուն յաջողութիւն մը, երբ մասնաւոր գիտակցութեան և պարտաճանաչութեան զգացումը կը վարէ պատասխանատու աշխատակիցները: Ինչքա՛ն աւելի մեծ ծառայութիւններ պիտի կրնար մատուցանել նաև Միութիւնը, եթէ մէն մի անդամ չիզոհանար անդամատուրք մը վճարելով, Ժողովի մը

կամ հանդէսի մը մասնակցելով, այլ, իբրեւ եղբայրական օգնութեան բանակին մէկ կամաւորը, ինքնաբերաբար ջանար օգտակար հանդիսանալ, անդամ մը արձանագրել տալով, հանգանակութեան մը մղում տալով, կամ կտակ մը հետապնդելով: Այդպիսի անձնանուէր անդամներու հանդէպ Միութիւնը երբեք չէ թերացած իր գնահատանքն ու երախտագիտութիւնը յայտնելու հրապարակային մեծարանքներով, բայց անտարակոյս բարոյական գոհունակութիւնը մեծազոյն վարձատրութիւնն է արդէն այն գիտակից բարեսէր Հայուն համար որ գոհողութեան ողի ունի և ազգային ծառայութեան մէջ կը փնտռէ յազուրդը իր շինարար հայրենասիրութեան:

Ամէն ջանք գործ պիտի դնենք, Մասնաճիւղներու միջոցաւ, Միութեան անդամները աւելի սերտ կապերով մէկգմէկու միացնելու և անոր գործառնութեանց մասին շահագրգռելու, ոչ միայն մեր զեկոյցներով և շրջաբերականներով, այլ և ի հարկին անոնց հարցարաններ ուղղելով, որպէսզի խորհրդակցութեան ենթարկուին այն կարեւոր հարցերը որոնց լուծումը կը հետապնդենք: Ո՛րքան պիտի փափաքէինք նաև ստեղծել անդամներու փոխադարձ օգնութեան սնունդ մը, օր մը կարօտութեան մատնուած անդամի մը օգնելու նախատեսութեամբ, ինչ որ անդամագրութեան ալ մղում տալու սատարող ձեռնարկ մը կ'ըլլայ. բայց ատիկա կարծուածէն շատ աւելի բարդ և դժուարին հարց մըն է որուն լուծումը օր մը թերեւս հնարաւոր կ'ընծայուի:

Պիտի ջանանք այսուհետեւ աւելի մեծ չափով ապահովել կանանց գործակցութիւնը, անոնցմէ կազմելով Օժանդակ Մասնախումբներ: Մինչեւ ցարդ գմայլելի անձնութիւն մը ցոյց տուած են մեր Միութեան Տիկիները, գլխաւորաբար որբախնամ մարզին մէջ: Իրաւունք ունինք հայ կնոջ անսպառ բարեսիրութենէն սպասելու աւելի լարուած աշխատանք մը գոր կը հաւատանք թէ ան գիտէ և կարող է կատարել ամենայն անձնութիւնութեամբ:

Ոչ նուազ մեր յոյսը կը դնենք երիտասարդութեան վրայ, որուն աշխատաւոր և մտաւորական մասը ազգին և հայրենիքին ծառայելու մասին անփոյթ չի գտնուիր: Հին սերունդը կը լրացնէ իր դերը, իր վերջին կորովը դաժան աշխատանքներու մէջ սպառած, բայց երիտասարդութիւնը պէտք է պատրաստ ըլլայ ստանձնելու կազմակերպուած ազգային մեծ գործի մը յաջորդութիւնը, և այդ տեսակէտով հպարտ ենք որ Սմերիկայի մէջ երկսեռ երիտասարդները «Ճունիըր Լիկ»-ի կազմակերպութեամբ իրենց ծառայութիւնը սպաս կը դնեն մեր Միութեան, տեղ տեղ ցոյց տալով ազգասիրական եռանդ մը որ մեզ իրաւամբ կը քաջալերէ նմանօրինակ Լիկեր կազմակերպելու նաև ուրիշ բարեկեցիկ գաղութներու մէջ ալ:

Վերջապէս, այսօր նկատելի է որ հետզհետէ նորանոր ընկերակցութիւններ կը կազմուին գաղութներու մէջ, որ ընդհանրապէս մեր Միութեան այս կամ այն նպատակը կը հետապնդեն: Ուշագրաւ են մասնաւորաբար Հայրենակցականները որ գաղութներու և հայրենիքի մէջ կը գործեն ոգեւորութեամբ: Մենք այդպիսի կազմակերպութեանց հետ պիտի ունենանք սիրալիք յարաբերութիւն, համագործակցութիւն կամ զոնէ համերաշխութիւն ստեղծելու համար նոյնանման ձեռնարկներու մէջ, որպէսզի ուժերու ցրուում և սպառում չըլլայ:

Մէկ խօսքով, Միութեան կազմակերպական և վարչական բոլոր մարդերուն մէջ, փորձառական և արդիական կարգ մը բարեփոխութիւններ պիտի մտցնենք հետզհետէ, որպէսզի մեր ընկերակցութիւնը ժողովուրդին բոլոր խաւերուն մէջ իր անխտրականութեամբ և համերաշխութեամբ գրաւէ այն արժանաւոր տեղը որուն արժանի է և որուն պէտք ունի, ամենալայն չափով կատարելու համար այն մեծ դերը որ իրեն վերապահուած է ազգովին:

ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ

Այժմ Միութեան նպատակներուն զուլմն է որ կը բանանք,

տիրական մասը ներկայ Ծրագրին, որուն մէջ կ'ամփոփենք այն ուղղութիւնը զոր կ'որդեգրէ Միութիւնը հետապնդելու համար իր բուն գործը, ազգապահպանումի և հայրենաշինութեան, իր այլազան մարդերուն մէջ: Այդ ուղղութեան վրայ է որ պիտի ծրագրուի մեր յառաջիկայ գործունէութիւնը, համաձայն այն սկզբունքներուն որ կ'առաջնորդեն մեր քայլերը և այն բաղձանքներուն զոր մեր գաղթական ժողովուրդը ու վերականգնող հայրենիքը կը դնեն մեր առջեւ՝ որպէս օրուան հրամայողական պահանջ:

Ինչպէս յայտնի է, Միութեան նպատակն է՝

Ա.— Օժանդակել հայ ժողովուրդին և իր հայրենիքին մտաւոր և բարոյական զարգացման,

Բ.— Օգնել անոր նիւթական ու տնտեսական վիճակին բարելաւման,

Գ.— Քաջալերել սոյն արդիւնքները յառաջ բերելու ծառայող ամէն ձեռնարկ և հրատարակութիւն:

Այս նպատակին իրագործման մասին մի քանի գործեր բացատրաբար թուարկուած են Հիմնական Կանոնագրին 15րդ Յօդուածին մէջ (օգնութիւն և պաշտպանութիւն ընծայել ամէն հայու, առանց խտրութեան, և այլն.):

Արդ, երբ հարեւանցի ակնարկ մը նետենք անցնող քառորդ դարու շրջանին վրայ, որ յոյժ փոթորկալից շրջան մը եղաւ հայ ազգին համար, պիտի տեսնենք թէ, բացի անմիջական և ստիպողական օգնութեան ձեռնարկներէն և նպաստներէն, զոր ազդեցութեամբ առթիւ պատահականօրէն կազմակերպած է մեր Միութիւնը, անիկա գլխաւորապէս երկու մարդի մէջ գերազանց գործունէութիւն մը ունեցած է, նախ՝ մշակութային, և յետոյ՝ որբախնամ: Օրը օրին, հարկադրուած էինք, միշտ առաջինը, վազելու ուր որ աղէտ մը կուգար ցնցել հայութիւնը, հարկադրուած էինք սովին ու երկրաշարժին, կոտորածին ու տարագրութեան դէմ, մեր ազգին վրայ

խուժող ամենազգի դժբախտութեանց դէմ կազմակերպել մեր օգնութեան բոլոր տրամադրելի միջոցները, ամօքելու համար կուտակուող ցաւերը, մէկ կողմէն դարմանելով արիւնահոս վէրքերը և միւս կողմէն պաշտպանելով անտիրական որբերն ու այրիները, — օգնութեան և փրկութեան գործ մը որպիսին չէր արձանագրուած հայ տարեգրութեանց մէջ, զրեթէ նախախնամական գործ մը, որուն համար Միութիւնը ցարդ ծախսեց 600.000 անգլ. ոսկիի պատկառելի գումար մը:

Ներկայիս, եթէ հնար չէ ըսել թէ այլեւս բոլորովին վերջ գտած է օգնութեան գործը իր զանազան ձեւերուն տակ, քանի որ աղքատ գաղութներ կան որոնց պէտք է տակաւին ձեռք կարկառել մինչեւ որ ինքնաբաւ դառնան, սակայն և այնպէս այդ գործը, որուն միշտ ջանադիր եղանք չիտալու տեղական աղքատախնամի, այսինքն անհատական նպաստի ձեւը, հետզհետէ կը կորսնցնէ իր թափը, այնպէս որ Միութիւնը պիտի կարենայ տակաւ առ տակաւ մօտենալ իր բո՛ւն նպատակին — մտաւոր և բարոյական զարգացում, նիւթական և տնտեսական բարգաւաճում, — որ, սոսկական ողորմութենէ տարբեր, և, անկէ գերիվեր, կը կայանայ իրագործումին մէջ այն ազգային և էապէս ազգասիրական ձեռնարկներուն, որ կենսունակութիւն ունին, որ մեր կոտորակուած և քայքայուած ցեղին համար վերականգնումի ազդակներ կ'ըլլան, և որոնցմով կը փափաքինք ծրագրուած տեսնել վերջապէս մեր սիրելի Միութեան ընդգրկելիք գործունէութիւնը:

Ասոնց առաջին գիծին վրայ կուգայ ազգային մշակոյթը, իր ամենալայն ըմբռնումով, որովհետեւ մասնաւորապէս գաղութներու մէջ անիկա գլխաւոր, եթէ ոչ միակ պատուարն է գաղութահայութիւնը հայ պահելու, թոյլ չիտալով որ օտարութեան մէջ ուժանայ ազգային զգացումը: Հայերէն լեզուի, ազգային պատմութեան, հայ կեանքի ամենազգի արտայայտութիւններովն է որ պիտի կրնանք ազգային շունչ ներարկել և հայ ոգին պահպանել գաղութներուն մէջ, առաջին առնելով անխուտափելի այլասերումին

և ուժացումին, որ իրապէս կը սպառնան հայ բազմահոծ զանգուածներուն, ակնյայտնի ըլլալով որ առանց ուժգին հակազդեցութեան անոնք պիտի օտարանան 1—2 սերունդէ վերջ: Այդ մտահոգութեամբ և իր կոչումին խոր զիտակցութեամբն է որ մեր Միութիւնը, որ արդէն վերջին տարիներու ընթացքին վերսկսաւ կրթական մարզին մէջ կատարել իր հեղինակաւոր դերը, սատարելով 80ի չափ վարժարաններու, գլխաւորաբար Սուրիոյ, Յունաստանի և Պուլկարիոյ մէջ, և քանի մը տեղեր կազմակերպելով ձրի դասախօսութիւններ, որոշած է ասկէ վերջ նախասիրաբար իր մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ դարձնել այդ հիմնական մարզը:

Ըստ այնմ, բացի Նիկոսիոյ Մելգոնեան Կրթական Հաստատութենէն, Պէյրութի Քէլէկեան և Սիսուան Որբանոցներէն, ու Ալէքսանտրէթի Նուպարեան Վարժարանէն, որ Միութեանս կրթական սեփական Հաստատութիւններն են, և այն նպաստընկալ վարժարաններէն որ իրենց գոյութիւնը կը պարտին Միութեանս կանոնաւոր օժանդակութեան, պիտի ջանանք ո՛չ միայն այդ օգնութիւնը աւելցնել, որովհետեւ տեղ տեղ թերի և անբաւական է, այլ և ուրիշ գաղթ. վարժարաններու ևս լայնօրէն յատկացնել մեր կրթական վարկերը, որովհետեւ համոզուած ենք որ ատիկա պիտի ըլլայ ամէն հայու սիրտին խօսող դրական ծառայութիւն մը: Յաճախ խնդիր եղած է այդպիսի նպաստընկալ վարժարանները, և գէթ ատոնց մէկ մասը, Միութեանս հովանիին տակ առնել, անոնք ենթարկելով մեր հակակշիռն. ատիկա անշուշտ գեղեցիկ ձեռնարկ մըն է, որ սակայն ունի իր դժուարութիւնները որոնց յաղթելու համար չի բաւեր յաճախ մեր բարի կամեցողութիւնը: Սակայն պիտի հետամտինք այդ վարժարաններուն կապը աւելի սերտացընել մեր Միութեան հետ և աւելի մօտէն կատարելով մեր հակակշիռը, անոնց պարտադրել ուսումնական միաձեւ ծրագիր մը, որուն պատրաստութիւնը պիտի յանձնենք մասնագէտներու և գործադրութիւնը Կրթական Յանձնախումբի մը, անոր պաշտօն տալով Միութեանս սեփական և նպաստընկալ կրթարաններուն վերին հսկողութիւնը կատարել, թոյլ չի տալով որ անոնք շեղին իրենց

կոչումէն և ու է կերպով ու է իցէ կուսակցական բրոքականութեան խաթարէ աշակերտութեան մատղաշ միտքերը:

Այդ ուղղութեամբ կը նախատեսենք, որպէս ազգային անհրաժեշտութիւն մը, Վարժապետանոցի մը հիմնարկութիւնը, նախընտրաբար Սուրբիոյ մէջ, ինչպէս պատերազմէն առաջ հիմնեցինք Վանի մէջ, որպէսզի կարելի ըլլայ ուսուցիչներ հասցնել. ցաւալի է հաստատել որ կարող ուսուցիչներու պակասը հետզհետէ շատ զգալի կը դառնայ:

Մեր ապագայ առաջադրութեանց մաս կը կազմէ նաև վաստակաւոր ծեր ուսուցիչներու և առ հասարակ կարօտ մտաւորականներու օգնութեան գործը, ի հարկին անոնց համար հիմնելով յատուկ ապաստանարան:

Կայ նաև դասագիրքերու հարցը, որուն առջեւ չենք կարող անտարբեր մնալ. գրեթէ դասագիրքի սով կայ, և վաղը գաղութահայ վարժարանները դասագիրքէ զուրկ պիտի մնան. առանց ատոր ալ մանկավարժական արդի դրութեան համաձայն պէտք է որ պատրաստուին անոնք: Երբ, օրինակի համար, յաջողինք Հրատարակչականի ճիւղ մը կազմել, սկզբնական դրամազուլիսով մը, այդ գործը կը դիւրանայ, և նոյնիսկ ապագային շահաբեր կրնայ դառնալ. թերեւս ալ ան հետզհետէ ի վիճակի կ'ըլլայ ընդարձակել իր մարզը՝ ազգօգուտ արժէքաւոր հրատարակութեանց ևս ձեռնարկելով, որպէս Բարեգործականի Մատենաշարը:

Շատ մը գաղութներու մէջ ալ, ինչպէս Յրանսա կամ Ամերիկա, ուր նիւթական կարելիութիւն չենք տեսներ մասնաւոր վարժարաններ բանալու, հայերէնի և հայագիտութեան ձրի դասախօսութիւնները կրնան բարերար դեր մը կատարել, ազգային դաստիարակութեան տեսակէտով. առաջին փորձերը որ կատարուեցան Բարիզի մէջ, քաջալերական են արդարեւ: Այդ դասախօսութիւնները, կրնան կազմակերպուիլ, շատ տեղեր, Մասնաճիւղերու ջանադրութեամբ, թէ՛ օտար դպրոցներ յաճախող ուսանողներու հա-

մար, և թէ՛, գիշերային կամ կիրակնօրեայ, յօգուտ չափահասներու համեմուած հայ տաղանդը ցոլացնող արտայայտութիւններով, ինչպէս՝ հայ գրականութիւն և երաժշտութիւն, երգ, պար, նկարչութիւն, ճարտարարուեստ, ու մանաւանդ շարժանկարներով որոնց հաւաքածոն պիտի պատրաստենք, իբրեւ բրոքականութիւն ալ գերազդեցիկ միջոց մը: Ատոնց կարգին, հայ կեանքի և տաղանդի մասին շինիչ ու հրապուրիչ բանախօսութեանց շարքերն ալ կ'ոչուած են, Միութեանս հովանիին ներքեւ, ազգային ոգեւորութիւն ստեղծել գաղութներու մէջ, և ուրախ ենք յայտնելու որ մեր Բարիզի Նուպարեան Մատենադարանը այդ ճիւղին մէջ զգալի կ'ընէ մեր Միութեան ծառայութիւնը, հետաքրքրութիւն ստեղծելով նոյնիսկ ականաւոր բանասէրներու և գրագէտներու ընտիր հոյլի մը մէջ:

Որպէսզի հայ տաղանդը քաջալերուի գաղութներու և հայրենիքին մէջ, գրականութեան և գեղարուեստի, ինչպէս նաև հոգաբործութեան և ճարտարարուեստի ճիւղերուն յատուկ դրամական նոր մրցանակներ պիտի ստեղծենք, և ի հարկին պիտի ջանանք ցուցահանդէսներ ալ կազմակերպել:

Մեր հոգածութեան առարկայ պիտի ըլլայ, միշտ ընծայուած կարելիութեանց սահմանին մէջ, առհասարակ հայ երիտասարդութիւնը որ արժանի է մեր գուրգուրանքին և պաշտպանութեան. ան է մեր ազգային վաղուան կոռուանը, մեր յոյսերուն պսակը: Հին սերունդը ապրեցաւ դաժան օրեր, և իրմով կը փակուի մեր ազգին տխրագին պատմութիւնը, արիւնով և արցունքով զրուած: Նոր սերունդին պէտք է տանք ինչ որ տակաւին կրնանք, ներշնչելով սէրը իրենց պատկանած ազգին, ճանչցնելով մեր ազգը իր դիւցազնութեան և իր գեղեցկութեան մէջ առաւելապէս, արծարծելով հաւատքը անոր ապագային նկատմամբ և ցոլացնելով հմայքոտ հեռապատկերներ, մինչեւ մայր-հայրենիքը որ կը վերականգնի հետադիմութիւնը, իբրեւ զայն որ բարեբեր զացինք անապատներուն մէջէն փրկուող հետեւ և փրկել. կասկած չիկայ որ ատոնց ազատագրումի, պատմագրութեան և դաստիարակութեան գործին մէջ ինչ որ ըրաւ մեր

Միութիւնը, պարզապէս իր կոչումին արժանի բարձր գործ մըն է. մենք չի գոհացանք անոնց պատառ մը հաց և քչիկ մը ուսում ջամբելով, ալ արհեստներ սորվեցուցինք որ ինքնաբաւ ըլլան: Սակայն հոգ չէր լրանար մեր դերը. անհրաժեշտ է որ այդ անտիրական երիտասարդութիւնը, որ կեանքին յորձանքներուն մէջ յաճախ կը մոլորի, մեր հայրական պաշտպանութեան տակ առնենք: Ներ Իսթ Րըլիֆը գեղեցիկ փորձ մը ըրաւ Սուրիոյ մէջ այդ ուղղութեամբ. Ծրանսայի մէջ ալ Ծրանսացիներէ կազմուած պաշտպան մարմին մը օգտակար հանդիսացաւ, իսկ մեր Միութիւնը եգիպտոսի մէջ երկու Կայաններու կազմակերպումով հարիւրաւոր որբուհիներու հոգատարութիւնը ստանձնեց: Բայց ատիկա չի բաւեր. պէտք է ընդարձակել շրջանակը: Զանազան ձեռնարկներով պիտի կրնանք հայ երիտասարդութեան սատարել, — Կայաններով, Ակումբներով, Գրադարաններով, Լսարաններով, և ի հարկին խորհրդակցութեան և աշակցութեան Գրասենեակներով, գէթ հոծ գաղթավայրերու մէջ, ուր երկրին լեզուին, օրէնքին և բարքերուն անտեղեակ հայերը ուղեցոյցի մը կը կարօտին՝ իրենց առաջին քայլերուն: Գնահատումի և քաջալերանքի արժանի կը նկատենք նաև Մարմնակրթութիւնը և Սքաութիզմը, որովհետեւ անոնք Ֆիզիքապէս առողջ մարմին և բարոյապէս առողջ նկարագիր կը շինեն. հայ երիտասարդութեան համար վերին աստիճանի օգտակար ձեռնարկութիւն մըն է այդ մարզը, տեսակ մը բնութեան դպրոց ուր անիկա, գոհունակ և ժպտադէմ, կը ձեւակերպուի ու կը կատարելագործուի, զգալաբար. ուստի և մտադիր ենք օգնել այդ տեսակ կազմակերպութեանց, ուր որ կարելի է և անհրաժեշտ:

Ժամանակէ մը ի վեր տրտունջներ կը յայտնուին թէ՛ Միութիւնը չի շահադրգուծի բաղդատմամբ բարեկեցիկ կամ ինքնաբաւ գաղութներու տեղական կարիքներով, զլիսաւորաբար Ամերիկայի և նոյնիսկ Ծրանսայի մէջ: Ո՛րքան պիտի ուզէինք մեր գործունէութիւնը ընդարձակել և մինչեւ հեռաւոր անկիւնները ապրող հայրենազուրկ հայրենակիցներուն ալ օգնել, գոնէ մշակութային մարզերուն մէջ, և նոյնիսկ կարօտեալներու վիճակը ամօքելու ծա-

ռայող տեղական ձեռնարկներն ալ քաջալերել դրականօրէն: Կրնանք յայտարարել թէ պիտի չի թերանանք այդ ուղղութեամբ ալ աշխատելու, եթէ միջոցներ տրուին մեզի, առանց խորելու տառապող թշուառ գաղութահայութեան օգնութեան արդէն իսկ համեստ տրամադրելի բաժինը:

Սակայն կայ ուրիշ մարզ մը, որուն մէջ պիտի կեդրոնացնենք մեր լաւագոյն ուշադրութիւնը. առողջապահական մարզն է ատիկա, ուր ցարդ մեր գործունէութիւնը դժբախտաբար եղած է սահմանափակ: Զբաւոր գաղթականներու համախոնումներուն մէջ, մասնաւորաբար, ինչպէս Աթէնք, Պէյրութ կամ Հալէպ, հիւանդութիւնները կուգան լրացնել թշուառութեան քանդիչ գործը, զոր կը դիւրացնէ արդէն սպառող մալարիան. բայց ամէնէն ահաւորը թոքախտն է որ պատերազմի և տարագրութեան արհաւիրքներէն արդէն քայքայուած երիտասարդ մարմիններուն մէջ մահուան սպառնալիքովը կը տեղաւորուի. ոչ ոք գաղափար ունի թէ ի՞նչ աւեր կը գործէ այս հիւանդութիւնը մեր երիտասարդութեան և մանաւորը որբաշխարհին մէջ: Կոտորածի կամ երկրաշարժի աղէտի մը առջեւ ունեցածը սիրով տուող հայ ժողովուրդը մեծ յոյս ունինք որ պիտի չի զլանայ իր կարեկցութիւնը և անտարբեր պիտի չի մնալ այս համաճարակին առջեւ, որ սակայն լուռ և քստմնելի կոտորած մըն է, անթիւ գոհերով: Որոշած ենք հետեւաբար ազդուապէս ձեռք առնել միջոցներ պայքարելու համար հայ գաղթականը և զլիսաւորաբար երիտասարդը փճացնող հիւանդութեանց դէմ. պիտի աշխատինք բազմացնել մեր դարմանատունները և կազմակերպել շատ տեղեր բժշկական ձրի սպասարկութիւն. Միութեան բժիշկները և հիւանդապահները պիտի այցելեն պարբերաբար խիտ գաղթավայրերը, պիտի քննեն և դարմանեն հիւանդները, ձրի դեղ պիտի մատակարարեն, և ըստ պարագային առողջապահական զեկուցումներով պիտի լուսաբանեն տգէտ և անհեռատես գաղթականները: Բայց ամէնէն կարեւորը, ինչպէս ըսինք, թոքախտաւորներու ցաւոտ հարցն է, որ ժամանակէ մը ի վեր ազդային և օտար

կազմակերպութեանց ուշը զրաւած է, առանց սակայն ունէ դրական լուծումի, քանզի սանաթօրիոնները մեծածախս ձեռնարկներ են՝ նուազագոյն արդիւնքներով: Եթէ յաջողինք զոնէ սկսնակներով զբաղիլ, իրենց հիւանդութեան նախաշրջանին, երբ բուժումը հնարաւոր է, առիկա պիտի ըլլայ մեծագոյն բարիքը, որովհետեւ ընդհանրապէս ընտանեկան հոգածութենէ զրկուած երիտասարդները սկիզբը բնաւ ուշադրութիւն չեն դարձներ իրենց կեանքը կըրծող այդ անողոք ախտին, իսկ աղքատ ընտանիքներու նեղ ու խըճող սենեակին մէջ առողջներուն հետ ապրող հիւանդներն ալ արագօրէն կը վարակեն միւս անդամները: Ուստի և կը խորհինք ամէնէն վտանգուած համայնքներուն մէջ հաստատել Մեկուսարաններ և Բրէժօնօրիոններ՝ ուր կարճ ժամանակ մը հիւանդները կը գտնեն անհրաժեշտ հանգիստը և խնամքը: Տարակոյս չունինք որ առ այդ ունէ ջանք և ծախք ապարդիւն չի մնար, որովհետեւ հիւանդները մեկուսացնել, սկսնակները դարմանել և ապաքինածները հանգչեցնել թէ՛ կարելի և թէ՛ օգտակար ձեռնարկներ են:

Եթէ վերոգրեալ մարզերուն մէջն է որ մեր գործունէութիւնը այսուհետեւ պիտի կազմակերպուի ուժգնօրէն, ցորքան և քանի հայթայթուին մեզի համապատասխան միջոցներ, բնական է որ պիտի ջանանք նաև գաղթականներու տեղաւորման գործին տալ աւելի մեծ տեղ մը, երբ կարելի չըլլար անոնք ուղղել դէպի մայրհայրենիքը, ինչպէս յաջողեցանք անցեալին մէջ ընել հազարաւորներու փոխադրումով: Այդ տեղաւորման գործը կը կատարուի արդէն Սուրիոյ և Լիբանանի մէջ, մեր նիւթական մասնակցութեամբ. փորձերը ցոյց տուին թէ կ'արժէ որ այդ ուղղութեամբ առնուած քայլերը քաջալերենք. արդարեւ, անձուկ և նեխոտ քէմբերու մէջ մեր դժբախտ գաղթականները կը տուժեն բարոյապէս և Ֆիզիքապէս, որով այլեւս անյետաձգելի պէտք մը նկատուած է անոնք հետզհետէ տեղաւորել նորաշէն օդասուն տնակներու մէջ, ազատելով քաղաքամասի հակառողջապահիկ խիստ աննպաստ պայմաններէն: Այդ համոզումով նոր քայլ մը առինք Սուրիոյ մէջ՝ մեր մասնակցութեամբը Պէյրութի նորակազմ տեղաւորման Յանձ-

նախումբին: Բաց աստի, ինչպէս կ'օգնենք Բարիքի Գաղթ. Կեդր. Յանձնաժողովին, պիտի հետամտինք ցրուած գաղթականներուն հայթայթել ամէն աշակցութիւն, իրենց բնական երկիրներուն մէջ ձեռք բերելու համար կարելի դիւրութիւնները իրենց ապրուստին և բարօրութեան համար:

Այսու հանդերձ, որքան ալ սոսկական նպաստի ձեւով օգնութիւնը դադրեցնելու մասին կը խորհինք, բնականաբար միշտ առաջին դիմին վրայ պիտի ըլլայ մեր Միութիւնը, այսուհետեւ ալ իր անմիջական նպաստները հասցնելու համար առհասարակ ուր որ աղէտ մը, սով, երկրաշարժ կամ այլ, իր օժանդակութեան պէտքը ցոյց տայ ստիպողաբար, ինչպէս որ վերջին ատեններս փութացինք ընել, երբ իմացանք Հայաստանի և յետոյ Պուլկարիոյ երկրաշարժը, կամ թուրքիոյ նոր արտագաղթը և Պէյրութի քէմբին փլուզումը:

Յայտնի է թէ մեր Միութեան հիմնական նպատակներէն մին է նաև հողագործութիւնը, և ընդ նմին ճարտարարուեստը, առաջինը մշակոյթին հետ համահաւասար կամ գուզնութացաբար: Պատերազմէն առաջ սկսուած աշխատանքը պարագաներու բերմամբ ցարդ զրեթէ ընդհատուած էր, բայց կը խորհինք որ ասկէ վերջ տեղաւորուած գաղթականներու համար այդ տեսակէտով պիտի կըրնանք օգտակար գործեր տեսնել, դիւրութիւններ ընծայելով հողագործներուն և արհեստաւորներուն, հող, լծկան և սերմնցու տրամադրելով առաջիններուն, գործիք և հում նիւթ հայթայթելով վերջիններուն, ինչ որ անկասկած շատ աւելի հիմնական և գործնական բարիք մը պիտի ըլլայ այդպիսիներուն համար, քան պարբերական նպաստներ, որ թէ՛ անբաւարար են և թէ՛ նուաստացուցիչ, չի տալով հիմնական և տեւական արդիւնք: Հողը, ահա՛ հայուն մեծագոյն կոռւանը. հողին կապելով հայը, ապահոված կ'ըլլանք անոր գոյութիւնը և բարօրութիւնը: Առաջին օրէն մեր տեսիլքն էր հայրենի հողին հաւատարիմ մնացող հայ ժողովուրդին օգնել որ հողին կապուած մնալ ուզէ, բայց անիկա վայրագօրէն

խլուեցաւ իր բնագաւառէն և աշխարհիս ամէն կողմը ցրուեցաւ, խուճապահար և տարագիր:

Սակայն այսօր ունինք մեր հայրենիքը, որ կը վերածնի աւերակներուն մէջէն, և ուր շուրջ միլիոն մը համախուռն հայութիւն կ'ապրի ու կ'աշխատի տքնաջան: Կը խանդավառէ մեզ ամէնքս հոն կատարուած վերաշինական և մշակութային հոյակապ աշխատանքը, և ուրախ ենք որ այս վերջին տարիներու ընթացքին Հայաստանի մէջ կը ցանք կատարել քանի մը օգտակար գործեր: Հազարաւոր որբերու և գաղթականներու փոխադրութենէն վերջ, զոր կատարեցինք և պիտի շարունակենք իրագործել, Շիրակի երկրաշարժի աղէտեակներուն մատուցուած եղբայրական կարեւոր օգնութենէն վերջ, Նոր Եւդոկիա անդրանիկ գաղութահայ գիւղէն վերջ զոր կառուցինք, Ագարակ, Շիրաղալա և Բլխեր գիւղային դպրոցներէն, Դարուհի Յակոբեան Մայրանոցէն, Մարի Նուպար Ակնաբուժարանէն, Աւետ Սարգիս Բասթէօրեան Կատաղաբուժարանէն վերջ, երեքն ալ Երեւանի մէջ օգտաշատ հաստատութիւններ որ Միութեանս մէյմէկ փայլուն կոթողներն են, Նուպարաշէնը կը հանդիսանայ աներկբայօրէն գեղեցկագոյն ձեռնարկը զոր արտասահմանի հայերը կ'իրագործեն մեր Միութեան Արծաթեայ Յոբելեանին առթիւ և ի յարգանս անոր հիմնադրին յաւէտ ողբացեալ Պօղոս Նուպար Փաշայի: Նուպարաշէնը միայն շինարարական փառաւոր գործ մը չէ, այլ նաեւ և մանաւանդ ներգաղթի և գաղթականներու տեղաւորման գործնական ձեռնարկ մը, որով մեր Միութիւնը Մայր-Հայրենիքին վերականգնումին կը բերէ իր սիրալիլ և խանդակաթ մասնակցութիւնը: Երբ մէկ կողմէն կը հետապնդենք Նուպարաշէնի կառուցումը, որուն անցեալ տարուէն ի վեր ձեռնարկուած է, մենք աչքի առջեւ ունինք անյետաձգելի ծրագիրը գլխաւորաբար Յունաստանէ Հայաստան գաղթականներու փոխադրութեան, զոր կը յուսանք գլուխ հանել, քանզի ներգաղթը կը նկատենք ո՛չ միայն հայրենաբաղձ աշխատաւոր գաղթականներու փրկութիւնը, այլ և գերազանցօրէն հայրենաշինական ծառայու-

թիւն: Ընդ առաջ երթալով մեր հազարաւոր անդամներուն ցանկութեան, զոր կ'արտայայտեն զանազան առիթներով, պիտի չի վարանինք օգտուելու ու և իցէ պատեհութենէ՝ մեր պարտականութիւնը աւելի մեծ չափով կատարելու համար մեր հայրենիքին մէջ, ուր ոչ միայն արտօնուած ենք գործելու յօգուտ երկրի հայ ժողովուրդին, այլ կը վայելենք կառավարութեան կողմէ դիւրութիւններ զոր բարձրօրէն կը գնահատենք: Համեստ աշխատաւորներու բնակարանի հարցը մեր գուրգուրոտ ուշադրութեան առարկայ պիտի ըլլայ միշտ, որպէս օգտաշատ ձեռնարկ: Հոն գլխաւորաբար մշակոյթի սքանչելի վերելքին է որ պիտի ընծայենք մեր ինքնայօժար մասնակցութիւնը, սկսելով Համալսարանէն որ հայութեան պարծանքն է այսօր, որպէս հայ սիրտերը ողբերգի կենդանի վառարան մը: Ոչ նուազ մեր սիրտին մօտ պիտի ըլլայ տնտեսական վերելքը, որուն պիտի ջանանք օգնել հողագործութեան և ճարտարարուեստի ձեռնարկներով, ամէն անգամ որ այդ բանը կարելի ըլլայ, քանզի Հայաստանի ժողովուրդին բարօրութիւնը ապահովելով, կատարած կ'ըլլանք հայրենասիրական գեղեցիկ աշխատանք մը որ մեր Միութեան նպատակներուն յաղթանակն իսկ է: Եւ անկեղծօրէն ուրախ ենք որ շնորհիւ Նուպարեան ընտանիքին վեհանաճնութեան, այժմ կարելիութիւնը կ'ունենանք Երեւանի մէջ ձեռնարկելու շինութեանը «Բարեգործականի Տան», որ Միութեանս Ձեռք Տարեդարձին առթիւ Համալսարանին կ'ընծայուի՝ բրոֆէսէօրներու և այլ գիտնականներու ու ուսանողներու բնակութեան ծառայելու համար: Մասնաւորաբար, Հայաստանի ժողովուրդին աճուած քաջալերելու համար բազմաձին ընտանիքներու օգնութեան, ինչպէս նաեւ մանուկներու սպառնացող հիւանդութեանց դէմ ալ պաշտպանութեան միջոցներ ստեղծելու պիտի ջանանք զանազան ձեռնարկներով, ինչպէս մսուր, ևն:

Մենք ներկայ Ծրագրին մէջ ջանացինք ամփոփել մեր սիրելի Միութեան յառաջիկայ գործունէութիւնը, որքան որ կարելի էր

ծրագրի մը մէջ ցոյց տալ, աւելի՛ ուղղութիւնը քան ձեռնարկները որ անկէ պիտի ներշնչուին: Հարկ չիկայ ըսելու թէ գործնականին մէջ մեր ծրագիրը շատ աւելի ընդարձակ է, քանի որ անիկա կ'ընդգրկէ Միութեան ամբողջ նպատակն իսկ, երկու բառի մէջ խտացած՝ ազգապահպանում և հայրենաշինութիւն:

Բայց պէտք է խոստովանինք որ, որպէսզի կարող ըլլանք տակաւ առ տակաւ իրագործել մեր Ծրագիրը, սկսելով ամէնէն ստիպողականէն, կարելի չէ որ մեր յոյսը դնենք կտակներէ կամ այլ մասնաշաղկապէ հիմնադրամներէ բաղկացած անձեռնմխելի դրամազուլաններուն վրայ, որոնց եկամուտները ունին արդէն իրենց անշեղելի կանխորոշ յատկացումները, այլ պէտք է միայն և միայն մեր ամբողջ յոյսը դնենք հայ ժողովուրդին գիտակցութեան և պարտաճանաչութեան վրայ, մեր անդամներուն և բարեկամներուն յօժարակամ օժանդակութեան վրայ, քանի որ անոնցմէ և եթէ կախեալ է գործադրութիւնը այն գեղեցիկ ձեռնարկներուն զոր կուզանք, կատարեալ վստահութեամբ, ներկայացնել իրենց լուրջ և սրտցաւ ուշադրութեան, որպէս առաջարկ և ոչ թէ խոստում:

Եթէ շատ աննպաստ հանգամանքներու տակ, հայ ժողովուրդը իր բարերարներով կրցաւ, բացի դրամազուլաններէն, 600.000 ոսկիով օժտել Միութիւնը, միմիայն օգնութեան գործերուն համար, իրաւունք ունինք ակնկալելու որ երկրորդ քառորդ դարու շրջանին՝ նոյն ժողովուրդը աւելի գիտակցաբար և վեհանձնօրէն պիտի կատարէ իր պարտքը, սոյն համազգային ընկերութեան տրամադրելով իր անվերապահ աջակցութիւնը, առանց որուն այս ծրագիրը պիտի մնայ բառ և գաղափար միայն:

Ահա՛ թէ ինչու այդ յոյսովը սրտապնդուած, հաւատքով լի կը նայինք մեր Միութեան ապագային, որ կոչուած է, յօգուտ հայ ժողովուրդին և յօգուտ հայ հայրենիքին, մատուցանել նորանոր և կարեւոր դրական ծառայութիւններ, ոչ միայն նիւթապէս, այլ և բարոյապէս ալ, որպէս ախոյեան միաբանութեան և համագոր-

ծակցութեան, շնորհիւ իր բացարձակ անխտրականութեան անխոցելի նշանաբանին, որ կը դրժէ քաղաքական, վարդապետական, կուսակցական և յարանուանական խտիրը, թէ՛ իր կազմակերպութեան և թէ՛ իր գործունէութեան մէջ:

Կամքը և կորովը չէ որ կը պակսին մեզի և մեր բոլոր աշխատակիցներուն, աչալուրջ և սրտեռանդ գործադրելու համար ինչ որ ուրուագծեցինք ներկայ Ծրագրին մէջ, ինչ որ մեր սիրելի Միութեան նպատակին մաս կը կազմէ, ինչ որ օգտակար է մեր ազգին և հայրենիքին. բայց ատիկա չի բաւեր: Մէն մի ձեռնարկի և նպատակի համար պէտք է մեր ձեռքին տակ ունենանք համապատասխան վարկ, որով եթէ մեզի չի տրամադրուին նիւթական հնարաւորութիւններ ու մենք ալ անկարող ըլլանք իրագործելու մեր առաջադրութիւնները, մաս առ մաս, ասիկա որքան ալ ցաւալի ըլլայ, մեզի հանդէպ մեղադրանքի նիւթ պէտք չէ կազմէ, որովհետեւ կառավարութիւններն իսկ դանձուած տուրքերուն չափովը եթէ կը յաջողին երկրին բարօրութիւնը ապահովել: Ներկայ Ծրագիրը ա՛յնքան ընդարձակ է որ ո և է ազգասէր հայ, ինչպէս համեստ գործաւորը, հոն անպայման պիտի գտնէ իր նախասիրած մէկ նպատակը, որուն կարող է յատկացնել իր հիմնադրամը կամ լուման, այն վստահութեամբ թէ՛ ոչ միայն ազգային գնահատելի ծառայութիւն մը կը մատուցանէ, այլ և իր անունը յաւերժացնող յուշարձան մը կը կանգնէ:

Ո՞ր Հայն է որ պիտի մերժէ իր համակրանքն ու աջակցութիւնը այսպիսի ծրագրի մը յաջողութեան համար: Մենք չենք կարող հաւատալ, մենք իրաւունք չունինք հաւատալու թէ այդպիսի Հայ մը գտնուի:

Վարիչ-Պատուիրակ

Վ. ՄԱԼԷՋԵԱՆ

Բարիդ, 15 Ապրիլ 1931

Ա Մ Փ Ո Փ Ո Յ Ք

Դիւրութեան համար, Հ. Բ. Ը. Միութեան յառաջիկայ ուղե-
գիծը կ'ամփոփենք, նախատեսուած գործունէութեան պատկերը
ներկայացնելով ցուցակի ձեւով:

Տ Ն Տ Ե Ս Ա Կ Ա Ն   Մ Ա Ր Զ

- 1.— Կազմութիւն Ազգային թրքերի (Մայր թրքեր):
- 2.— Արժեթուղիներու բարեփոխում եւ տեսակի սահմանա-
փակում:
- 3.— Նոր կտակներու եւ հիմնադրամներու հետապնդում:
- 4.— Սովորական տրամադրելի հասոյթներու յաւելում:
- 5.— Հաւասարակշռութիւն պիտոյի՝ Մասնահիւղներու աշ-
խատակցութեամբ:
- 6.— Փոխատուութեան հիմնադրամ գաղթականներու տեղա-
ւորման համար:

Վ Ա Ր Զ Ա Կ Ա Ն   Մ Ա Ր Զ

- 1.— Մասնահիւղային դրութեան ձեւափոխում:
- 2.— Շրջուն գործիչներու ցանց:
- 3.— Կազմութիւն Եւրոպայի Շրջ. Յանձնաժողովի:
- 4.— Ընդհանուր քննիչի անուանում:

- 5.— Կեդրոնացում եւ վերին հսկողութիւն նպաստի գործերու:
- 6.— Վաւերացում Միութեան Ամերիկայի մէջ:
- 7.— Աշխատանքի բաժանում:
- 8.— Շահագրգռում եւ նուիրում անդամներու:
- 9.— Գործակցութիւն կանանց եւ երիտասարդութեան:
- 10.— Կրտսերներու Լիկայի ընդարձակում:
- 11.— Համագործակցութիւն բարենպատակ ընկերութեանց հետ:

Օ Գ Ն Ո Ի Թ Ե Ա Ն Մ Ա Ր Զ

- 1.— Ազգային մշակոյթի կազմակերպութիւն:
- 2.— Լայն օժանդակութիւն գաղթ. վարժարաններու:
- 3.— Կրթական միաձեւ ծրագրի մշակում:
- 4.— Հակակշիռ սեփական եւ նպաստընկալ վարժարաններու:
- 5.— Հիմնարկութիւն վարժապետանոցի:
- 6.— Ուսուցիչներու եւ մտաւորականներու օգնութիւն:
- 7.— Հրատարակութիւն դասագիրքերու:
- 8.— Հրատարակչականի կազմակերպութիւն:
- 9.— Հայերէնի ձրի դասախօսութիւններ:
- 10.— Ազգային դասական բանախօսութիւններ:
- 11.— Շարժանկարի հաւաքածոյ:
- 12.— Դրամական մրցանակներ եւ հայ տաղանդի ցուցահանդէսներ:
- 13.— Ինքնաբաւ որբերու պաշտպանութիւն:
- 14.— Կազմութիւն կայաններու, Ակումբներու, Գրադարաններու, Լսարաններու եւ Աշակցութեան Գրասենեակներու:
- 15.— Քաջալերանք Մարմնակրթութեան եւ Սքառութիւմի:
- 16.— Կարգադրութիւն տեղական ծառայութեանց:
- 17.— Հիմնարկութիւն Դարմանատուններու, Մեկուսարաններու եւ Բրէվանթորիումներու:

- 18.— Բժշկական ձրի սպասարկութիւն:
- 19.— Սուրիոյ եւ այլ գաղթականներու տեղաւորում:
- 20.— Գաղթականներու աշակցութիւն եւ պաշտպանութիւն:
- 21.— Պատահական օգնութիւն աղէտեալներու:
- 22.— Հողագործներու հող, լճկան, սերմնցու:
- 23.— Արհեստաւորներու գործիք եւ նիւթ:
- 24.— Հայաստանի ներգաղթ:
- 25.— Նուպարաշէն տիպար աւանի կառուցում:
- 26.— Համեստ աշխատաւորներու բնակարաններու շինութիւն:
- 27.— Օժանդակութիւն Հայաստանի մշակոյթին եւ Համալսարանին:
- 28.— Հայաստանի մէջ հողագործական եւ ճարտարարուեստական ձեռնարկներ:
- 29.— «Բարեգործական Տուն» երեւանի մէջ:
- 30.— Օգնութիւն բազմաձին ընտանիքներու:
- 31.— Պաշտպանութիւն մանուկներու եւ մսուրներ:

Imprimerie A-DER
ՏՊԱՐԱՆ ՏԵՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ
17, Rue Damesme
Tél. GOB. 19-78
PARIS (13)

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0221762

43.020

25